

Jaro 2.

Majo, 1921.

Номеро 7.

BULGARA ESPERANTISTO

АВОНРАГО:
por Bulgarlando 20 levoj
por fremdlando 2sm(5fr)
Aparla numero 15 sd.

Monata organo de la
Bulgara Esperantista Societo.

АБОНАМЕНТЪ:
за България 20 лева
за странство 2 см/5фр.)
Отдъленъ брой 3 лева

Есперантското движение.

Тридесет и четири години сж се изминали, откакъ се появи на свѣтъ есперанто. Въпрѣки пророкуванията на скептицитѣ, той не умрѣ, а живѣе и отъ день на день прави посигурни стжпки напрѣдъ Тридесет и четири години — цѣла една епопея въ историята на човѣчеството, една борба невидена въ миналото — борба за тържеството на международенъ езикъ и чрѣзъ него на интернационализъма. Прѣзъ тѣзи малко години есперанто успѣ да събере подъ своя прѣпорецъ хиляди и хиляди борци, жаждущи за международно разбирателство, приятели на цѣлъ свѣтъ, и да създаде свое движение. Дори свирѣпата общеевропейска война, която изправи народъ срѣщу народъ, не можа да задуши това течение.

Нека хвѣрлимъ кратъкъ взоръ на това движение, нека прослѣдимъ набѣрже побѣдоносния ходъ на езика есперанто прѣзъ този изминатъ периодъ.

Нашиятъ погледъ се спира на самия прагъ на есперантското движение: 20. май 1887, когато отъ една Варшавск печатница е излѣзла първата брошурата по международния езикъ.

За това врѣме Заменховъ пише до руския есперантистъ Боровко слѣднитѣ възпоминания: „ . . . Азъ бѣхъ твѣрдъ възбуденъ; чувствувахъ, че стоя прѣдъ Рубиконъ и че отъ дня, когато ще се появи брошурата ми, азъ нѣма да имамъ вече възможность да се върна; знаехъ, каква сѫдба чака лѣкаря, който зависи отъ публиката, ако тая публика види въ него фантазъръ, човѣкъ, който се занимава съ странични работи; азъ чувствувахъ, че турямъ на карта цѣлото бѫдаще спокойствие — свое и на сѣмейството си; но азъ не

можехъ да оставя идеята, която бѣ влѣзла въ моята плътъ и кръвъ и . . . азъ прѣминахъ Рубикона.“ ¹⁾

Какво становало слѣдъ туй? — Хвърлената отъ Заменховъ искра не намѣрила изведнажъ сухъ материалъ, отъ който да се разгори пожарътъ на едно силно течение. Въ това врѣме имено падналъ Волапюкъ. Послѣдниятъ най-напрѣдъ популяризира между масите идеята за международенъ езикъ; до тогава тя занимаваше само умоветъ на ученитѣ. Голѣми сѫ неговитѣ заслуги поради това. Но неговото падане — а то трѣбаше да стане неминуемо — всѣ едно разочарование отъ тая идея, едно неблагоприятно настроение спрѣмо всѣки опитъ да се създаде международенъ езикъ.

Въ такива тежки условия се явилъ есперанто. Бавенъ и пъленъ съ прѣпятствия е отначало ходѣтъ му. Заменховъ е изхарчилъ и послѣдната си копейка за пропаганда. Той разпратилъ на всички страни, на всички намѣрени адреси своята брошюра. Заменховъ билъ материално вече съсипанъ. Но все пакъ надеждата, която го е крѣпила прѣзъ цѣлия му животъ и която той завѣща на цѣлото есперантство, не го оставила.

И не могли да пропаднатъ трудоветѣ и свръхчовѣшките усилия на надѣющия се — *la esperanta* — Заменховъ. Не могли да не попаднатъ нѣколко отъ хвърлените сѣмена на добра почва. „Малко по малко, — разказва извѣстниятъ есперантски ораторъ и поетъ Едмонъ Прива (университетски доцентъ по литература), — пристигали писма въ отговоръ. Ежедневно едно по едно, двѣ по двѣ, двадесетъ по двадесетъ, нѣколко стотици присъединения пристигнали като свѣтли луци на блѣскаво изгрѣващите сънци“. ²⁾

„Тогава, продължава Прива, се почна ревностната първа епоха на нашата дѣйност, която съдѣржаше толкова чуденъ възторгъ, толкова прѣданостъ, толкова дивно сбратяване! Въ това врѣме на младия езикъ неговите привърженици дадоха хубавото име Есперанто, подъ което скромниятъ докторъ бѣ скрилъ своето сега славно собствено име. Въ това врѣме се обикна зелениятъ цвѣтъ отъ войниците на новата армия, защото той символизира надежда. Въ това врѣме се появи нашата сега навсѫдѣ блестяща значка. Въ това врѣме се разсѣяха въ всички страни и скоро се подеха отъ

¹⁾ *El la historio de Esperanto, eldono Th. Cejka, Bohем-lando, 1906.*

²⁾ *Edmond Privat — Pri la esperanta literaturo, Paris, Hachette, 1912.*

хиляди разнонародни гласове милигъ слова на La Espero, нашиятъ сегашенъ общъ химнъ".

Да, такова било това връме. Но то било също и връме на непосилна, свръхчовѣчна борба на шепата есперантисти противъ ледния скептицизъмъ на масите. Малко били още борците. Присмѣхъ и подигравки се сипѣли отврѣдъ. Нищо не могло да спре хода на новата армия. Всѣки денъ редоветъ и се сгъстявали и увеличавали.

Всѣка страница на малкото есперантски списания отъ първите дни ни разказва за тази борба, за тѣзи накинѣли чувства, що съпровождали всѣки успѣхъ и всѣка прѣчка. Всѣка стжпка напрѣдъ будѣла възоргъ. Кипежътъ на движението намѣрилъ откликъ и у тогавашиата есперантска поезия, — разбира се въ оригиналната, а не въ прѣводната¹⁾. Силното чувство на сближение дало една общца физиономия на младата армия. На югъ и на сѣверъ, на западъ и на изтокъ едни чувства се дѣлѣли, едни идеи и идеали вълнували есперантистите отъ цѣлата земя. И все расло числото на борците подъ зеления прѣпорецъ. Образувалъ се единъ народъ, — не нация, — единъ супернационаленъ народъ, не отъ французи, не отъ немци или отъ българи, а отъ човѣци. И явили се поети, които запѣли за общите радости и скърби на тоя народъ. Въ паметта на този народъ още живѣятъ мили спомени за онѣзи тѣмни герои, които сѫ изнесли на своите плещи новото дѣло. И за дѣлго есперантистите ще помнятъ за бѣдната учителка, която много връме гладува, за да спести нѣкоя пара за пропагандата на есперанто²⁾ и за работника, който продава една отъ двата си чифта обуща пакъ за есперанто. Това сѫ зазиданите живи човѣшки сѫщества въ основата на всемирната есперантска постройка и тѣ я правятъ неразрушима. Неустрашимите борци никога не губѣли вѣра въ бѫдащето, защото помнѣли думите на своя идеологъ: „Инициаторите на есперантското дѣло може би не ще доживѣятъ връмето, когато ще станатъ видими плодовете на тѣхната дѣйност, тѣ ще отидатъ може би въ гроба съ прѣзрѣното име на хора, които сѫ се занимавали съ дѣтини, но рано или късно, заради горчивата чаша, която тѣ пиятъ изъ рѣцѣ на съвремениците, потомците ще имъ построятъ паметници и ще изговарятъ името имъ съ най-голѣма благодарностъ.“³⁾

¹⁾ Ed. Privat -- Op. cit.

²⁾ L. L. Zamenhof — Dua kongresa parolado (La Revuo, I-2).

³⁾ Unuel — Esenco kaj estontejo de la ideo de lingvo internacia, Paris, Hachette.

Какво тържество е билъ първиятъ универсаленъ есперантски конгресъ, когато за пръвъ пътъ прѣставители на повече отъ тридесетъ национални нарѣчия сѫ се разбирали само съ помощта на единъ помагаленъ езикъ! Самитъ есперантисти чувствуvalи, че това е велико събитие не само въ есперантския животъ, но и въ мировата история, която наистина до тогава не е виждала такова зрелище. Този конгресъ, първиятъ (Boulogne sur Mer, 1905) е началото на верига истински успѣхи и триумфи на есперанто. Ако до тогава хората можеха още да се съмняватъ въ възможността да съществува международенъ езикъ, Булонскиятъ конгресъ показва и доказва, че такъвъ вече има и че той живѣе. Слѣдъ като хората видѣха това съ очите си, място за съмнѣние не остана.

Поредиха се слѣдъ това ежегодно есперантски конгреси. Тѣ станаха една хубава традиция, годишни празници на есперантизма, дни на тържества и братски животъ между хора отъ най-различни нации, обединени само чрезъ есперанто, фокуси, които събиратъ погледите на цѣлия есперантски миръ прѣзъ дадено време отъ годината.

Да биха могли тѣзи, които отричатъ есперантизма, да зърнатъ само за моментъ едно отъ тѣзи всемирни тържества, да биха видѣли тѣ тази чудесна армия, нейния неустрашимъ ходъ, да биха видѣли съ какъвъ жаръ работятъ подъ зеления прѣпорецъ мжже и жени, дѣца и до тѣхъ старци съ една кракъ вече въ гроба, учени професори и неуки работници, рамо до рамо, — да биха видѣли съ една дума, на какво имено се противопоставятъ, вѣрвайте, веднага биха се изпарили тѣхните теоритически твърдѣния отъ главите имъ и тѣ биха се прѣклонили прѣдъ подвига на тѣзи ратници.

Прѣдъ вѣзорга на тѣзи борци блѣднѣятъ издѣвките на духовити глупци и замръзватъ смѣхъ по устата на все знающи невѣжи. И не е ли оправданъ този ентузиазъмъ, когато прѣдъ нашите очи се извѣршва това, що миналите вѣкове не сѫ смѣли и да сънуватъ, когато ние виждаме, какъ границите между народите се синшаватъ, чезнатъ, и единъ мощнъ факторъ, помагалниятъ международенъ езикъ, дѣйствува бѣрже въ това направление?

Какво направи есперанто прѣзъ тѣзи тридесетъ години, на каква висота издигна той своите адепти, образовани и необразовани, стари и млади, като ги сближи, макаръ и разсѣяни по всички кѫтове на земята, като имъ откри нови хоризонти и ги постави въ досѣгъ съ всемира -- о, това не може да се разкаже: то трѣбва да се види!

Искате ли да го видите? — Елате въ нашитъ редове,
поживѣйте съ насъ, взрете се въ нашия есперантски животъ!

Ат. Д. Атанасовъ.

Дъзъ вече съмъ казаль своето дълбоко убѣждение, че международенъ езикъ е не само прѣнеобходимъ, а и възможенъ. Конгреситетъ и пресата на есперанто въ най-различни страни сѫ очевидно доказателство за това.

проф. Meillet (лингвистъ).

LI ESTAS JUNA, SANA, INTELIGENTA.

IV. VAZOV.

Juna, sana, inteligenta li estas.

Kvar fojojn li venes ĉe mi.

Venas li ĉe mi pro grava afero: li petas, ke mi agu por ia ofico. Tutajn naŭ jarojn li estas oficinta, sed antaŭ kelkaj monatoj oni lin eksigis. Kian malgajan aspekton havas tiu ĉi junulo kiomfoje li venas min peti! Kiel elturmentita kaj senviga ekestas li eksciente, ke miajn klopodojn ne kronis sukceso! Kiam mi vidis lin la lastan fojon, verdire, doloro frapis mian konsciencon: mi komencis min senti kulpa . . . Ne, tio fari as malagrabla — fine ĝi igos min decidi: a i ferme por li mian pordon aŭ kategorie tranĉi al li la esperadon. Mi havis kuragon nek pri la unua, nek pri la dua. Li estas tiom malfeliĉa!

* * *

Hodiaŭ li ree venis.

Kiam, je mia invito, li sidigis sur la seĝon, lia rigardo demande fiksigis al mi, la vizago paligis kaj streçigis.

— Kion? demandis li.

En tiu simpla vorto nun kuniis lia tuta animo, la tuta lia ekzistajo.

Mi respondis, ke — ree malsukceso.

— Mi ne povas prezenti al mi tion! — elkriis li maldolĉe — mi ne povas resti sen ofico! Mi devas vivi . . . Pripensu kia estas mia situacio! Terure!

Kaj tuta torrento da maldolĉaj plendoj, indignoj, senesperoj. Mi ekbedaŭris.

— Fine, pripensu pri ia alia laboro, mi honteme alparolis.

La junulo ĵetis sur min tian mirigitan kaj ofendan rigardon, ke mi tuj pentis mian kuragon.

— Laboron! — li rediris. — Pli bone diru, ke vi kapablas nenion por mi, sed ne moku!

Mi provis lin konvinki, ke en la vorto „laboro“ estas nenio offendanta kaj malbondezira, ke mi havis ĝin ne plej malgrandan intencon moki lian malfeliĉon; kontraŭe.

Li prenis demonstrative sian ĉapon. — Do, estas nenia espero? — li demandis, alproksimigante al la pordo.

— Bedaŭrinde, ne estas en mia povo fari ion, diris mi kurage.

— Tiaokaze mi estas homo perdita!

Profunda malespero speguligis sur lia vizaĝo.

Mi klopojis lin rekuraĝigi kaj inspiri al li konfidon je la sorto. Kompreneble mi bone atentis iel ne tuŝi la vorton „laboro“. Li ne estus plu pardoninta al mi similan sangan por homo junu, sana, inteligenta, kiel li, ofendon.

— Mi dankas, ne konsolu min: kun mi estas finite.

— Kiel finite?

— Restas al mi nur unu: ke mi mortu pro malsato! aŭ min mortigi! Dirinte tiujn ĝi tragajn vortojn, li puŝis la pordon kaj malaperis.

— Sin mortigi?

Mi ne kredas tion, okazos nek la unua, nek la dua; ĝi estas vortoj eldiritaj en momenta ekscitigo. Tamen, kiel ili estis plenaj je sincereco! Jes, li ilin el-

parolis en momento de senkredo, malespero, konsciente sian malfeliĉan nehelpeblecon.

Senkredo! Malespero? Nehelpebleco?

Ekmeditis mi zorgplene.

Kaj diris mi al mi mem:

Ho Bulgarujo! Riĉa vi ja estas, patrino; laktmama vi estas, fortika vi estas, fortsanga vi estas sankta suĉistino — de senfortaj, malviglaj, kriplaj difektnaskitoj! Vi posedas riaĉjn vastaĵojn por laboro; vi estas areno invitanta je largampleksa agado, je grandegaj multfruktaj iniciatoj; vi posedas kamparojn senfinajn, fruktdonajn, sukplenajn, kiuj restas sennaskaj; vi posedas trezorojn en viaj internajoj — neatentitajn; furiajn aspirojn kaj bezonojn — nekontentitajn! Via suno vivdonanta ne ekbruligas per siaj varmaj radioj en nia animo la flamon de la energio, la fluoj de via aero, kiun ni engutas, ne plenigas niajn brustojn per soifo de fiera memstareco, al volecaj flugo. Ne! ni estas malriĉaj, ni estas bedaŭrindaj kaj malgrandanimaj. La nobla ŝvito de la plugilo, la honora laboro de la metiista seĝo, la simpla kaj modesta gloro de la honeste gajnita panpeco, de la nefamaj laborantoj - herooj nin ne logas, timigas nin, hontigas nin; en la ŝlimo — kaj ŝimo de la mallaboremo malkomponigas nia penso, nekapabla je memfida ekmovo, je memagado. Ne! al ni nur unu estas bezona: ofico, ofico, ofico! Ni ne vidas, ne deziras ni alion. Estas ĝi la alfa kaj omega de niaj homaj

avidaj celadoj. Ke ni nin envicigu esti gastoje la stata mangotabulo; ke ni ankaŭ trovu malgrandan placeton sur la konsumita popola korpo, por ke ni enigu nian bušaon de parazita ekzistaĵo en ĝian karnon kaj suĉadu ankaŭ ni nian parton da sanguato. Suĉadi, suĉadi, suĉadi! Sentiu ĝi guteto ni mortas, sen ĝi estas nepensebla ekzistado, sen ĝi — senespera malespero, senhelpa malfortiĝo, malrevigo, morto! Ni mortigos nin, se oni nin ne lasos vivi. Nia malparulino naturo donis al ni malavare mirindajn kamparojn, montojn, riverojn, arbarojn, ĉielon, maron—

grandegajn allogojn por la laboro kaj la iniciatoj; ĝi donis al ni junecon, viran potencon, sanon, spiriton, volon, ĝi estas flamiginta en niaj kapoj la lumen de la sago, eble de la genio. Sed kial ili al ni estas bezonaj? Senutilaj donacoj, enuigaj, dangeraj bonoj, kapablaj nur elvoki al laboro nian brakon, al klopo — nian penson!

Ho donu al li oficon!

Car junia, sana, inteligenta li estas.

Esperantigis P. A. Kolev.

AL BULGARA PATRINO

Dedichita al Hristo Haralambev,
bulgara esperantisto, falinta en
la batalo che Bunar-Hisar.

Multe vi suferis, patrino bulgara,
Ne ploru pri filo en batal' falinta.
Ne ploru, ne ĝemu, sanktulino kara,
Car la filo via ne estas mortinta;

Heroo ne mortas, li vivas eterne.
Lin amas la nimfoj, lin kantas poeto,
Pri lia mortiĝo ne ploru konsterne,
Sed estu kuraga, kara patrineto.

Al filo mortinta pro patrujo bela
Mi plektos girlandon el flor' nevelkanta
Car li bataladis kun tiran' kruela,
Car vivon li finis per mort' gloriganta.

Sur lia tombejo elkreskos konyalo;
Amatin' karega per mano tremanta
Plantos krizantemojn. Kaj turist'en valo
La tombon salutos de bravul' dormanta.

Senkonsole ploras, vi patrin' sanktega,
Sur altar' patruja multe vi oferas..
Vian doloregon, patrino bonega,
Mi plene komprenas kaj kun vi suferas.

Страница за нови есперантисти.

A. За начинающи.

Mi laborus — азъ бихъ работилъ, ci (vi) laborus — ти би работилъ, li ( i,  i) laborus — той (тя, то) би работилъ (a, o); ni laborus — ние бихме работили, vi laborus — вие бихте работили, ili laborus — тѣ биха работили.

Окончанието **us** показва, не че нѣщо се върши, се е вършило, или пъкъ че ще се върши, а че **би** се вършило; тази форма е условното наклонение.

Mi venus, se mi povus. — Ci legus, se ci havus libron. — Li kaj  i skribus, sed ili ne havas paperon. — Se ni estus bonaj, la homoj estus kontentaj pri ni. — Se  i estus pli juna kaj pli bela, li amus  in.

Laboru! — работи! работете! li ( i,  i) laboru! — нека той (тя, то) работи! ni laboru! — да работимъ! ili laboru! — нека тѣ работятъ!.

Окончанието **u** показва, че изказваме желание или заповѣдь, да се извърши нѣщо; това е заповѣдното наклонение,

Venu! — Vidu la libron! — Prenu  in! — Malfermu  in! — Trovu la dekan pa on! — Legu! — Fermu la libron! — Lasu  in!

Li laboru kaj ni rekompencos lin. — Ni lernu! — Amu nин! — Ili prenu la librojn! — La infanoj amu sian patron! — Ni laboru kaj esperu!

Окончанието **e** показва какъ кждѣ, кога става нѣщо.

Mi legas atente. — Ci kuras rapide. — Legu pli laute! — Li lernas diligente, sed  i ne. — Ni salutis la patron gentile. — Vi zorgas pri li patre. — Li kondutas infane. — Ili kantas bele. — Vi rakontas bone. — Ni vivas libere.

Supro — горна часть на нѣщо, supre — горѣ.

Supre (sur la supro) staras domo. — Hejme (en la hejmo) ni sentas nin plej bone. — La homoj vivas urbe (en urbo) pli komforte ol vilage (en vilago). — Aliloke (en alia loko) vi ne trovos la libron.

Vintre (dum la vintro) falas ne o, somere — pluvo. — Printempe la naturo estas bela. — Tage ni vidas la sunon, nokte la lunon. — Matene kaj vespere vi venas. — Matene la knaboj kaj la knabinoj iras al la lernejo. — Vespere sur la  i-elo ni vidas stelojn. — La gazeto aperas monate.

Б. За напрѣднали.

Malkompreno.

Mastrino (al nova kuiristino): Je la venonta dimanĉo ni havos dome nian familian balon. Mi vidos tiam, pri kio vi estas kapabla.

La kuiristino: Ho, estu trankvila, sinjorino, pri ĉio mi estas kapabla, nur la mazurkon mi ne dancas bone.

Kokino kaj inkubatoro.

La ĉarma baptanino	
Kokino,	
Starante ĉe la kovmašino,	
Ekbekis ĝin, ekflaris	
Kaj kun aplomb' deklaris:	
 „Ho, Dio! Kia ilo fia!	
El naskoaparato tia	
Rperos ja kokidoj	
Al ĉies pravaj ridoj!	
Kaj kia fi - malkonsekvenco	
Terura	
ĝin uzi por produkt' de koka	
[gento]	
Rnstantaŭ la natura	
Instrumento! . . . “	
Sed malgraŭ tiu ĉi rezono	
Jam post monato	
El aparato	

Aperis idoj — vera krono	
De Dia fruktodono,	
Kaj bravaj idoj de l' Mašin'	
Dikiĝis kaj prosperis	
Kaj diris mem, ke la kokin'	
Malsage konsideris.	
 Ho Esperanto! Mond' koleris,	
Kiam subite vi aperis.	
Sed estis vi de klera kovo	
Kaj venis vi el vera ovo	
De lingvoj de Eŭropo;	
Vi ne fiaskis dum la provo,	
Car naskis vin produktopovo	
Kaj forto de ciklopo.	

Bela Manto.

Inkubatoro — машина за мъжене яйца; baptanino — кума, aplombo — самоувърено държане, malkonsekvento — непоследователност, rezono — умуване, мъдруване.

Ja се употребява, когато искаме да подчертаемъ, че туй, което говоримъ, е явно, очевидно за всички; fia — авомена.

Есперанто въ английските училища.

отъ J. D. Applebaum.

Въ началото на учебното полугодие 1916/17 година бѣше откритъ курсъ по Есперанто въ едно основно училище въ Eccles, индустриски градъ въ центъра на Англия. Тамъ около 200 момчета и момичета, за пръвъ пътъ въ историята на Есперанто въ Англия, присъствуваха задължително на есперантски курсове прѣзъ учебните часове подъ надзора на официалното учебно началство т. е. Възпитателния комитетъ.

Тази новина изпълни съ голѣма радостъ английското есперантство и се очакваше съ пълно довѣрие, че този опитъ — Възпитателния комитетъ тогава го опредѣли само като опитъ — ще стане скоро епоха за нашето движение; и наистина, близкото бѫдащо оправда нашите надежди.

Сега, въ края на 1920 година, въ сѫщото училище се водятъ есперантски курсове за всички дѣца отъ 7 до 14 години, всичко 425 момчета и момичета и много други училища въ нашата страна послѣдваха този примѣръ. Езикътъ есперанто е частъ отъ училищните програми. Възпитателните комитети плащатъ за обучението. Съ пълна сигурностъ може да се твърди, че Есперанто никога вече не ще бѫде премахнатъ отъ програмата на тѣзи дневни училища, кѫдето го въведоха до сега, и учението на Есперанто сега повече и повече се разпространява въ цѣла Англия.

Коя е причината на този голѣмъ успехъ? — Ние ще дадемъ отговоръ, като цитираме изявленията на училищния директоръ, учителитъ и инспекторитъ, които теже носятъ отговорността за училищното обучение и знаятъ по-добре отъ всѣки другъ, кое отъ възпитателно гледище най-подходида за младите ученици.

— Тутакси слѣдъ въвеждането на Есперанто въ Eccles, държавниятъ училищенъ инспекторъ, господинъ Parkinson, посети това училище. За него бѣше голѣма изненада да констатира, че дѣцата вече можеха лесно да отговарятъ по есперанто на всички питания, задавани имъ отъ учителитъ и че тѣ съ сѫщата леснота прѣвеждаха на английски езикъ различни фрази и анекdoti, писани на есперанто на черната дъска. Самиятъ той още нищо не знаеше за есперанто и веднага рѣши да изучи този езикъ, за да може самъ да контролира работата на дѣцата. Въ края на полугодието той писа: „Употребата на езикъ, чиито корени сѫ въ такава голѣма мѣра изкарани отъ латински източникъ и чиято

точност е забълъжителна, имаше за дъцата точно същото въздействие, каквото ученето на класическите езици има въ по-горните училища.“ Господинъ R. J. Sanderson, директорът, засвидѣтелствува слѣдните резултати отъ ученето на есперанто: „Ефектътъ достигнатъ чрѣзъ есперанто у дъцата наистина є чуденъ. Сега дъцата пишатъ по-добре английски езикъ, тѣхните географически знания се увеличиха и ученето на есперанто разшири тѣхния погледъ върху свѣта и неговите народи. Тѣ говорятъ, пишатъ, четатъ, пѣятъ и декламиратъ на другъ езикъ съ пълна леснота, на езикъ, който е лесно изучимъ и способенъ да изрази най-тѣнките нюанси на човѣшката мисъль. Отъ чисто педагогическа гледна точка да се преподава есперанто на дъцата въ основните училища е голѣмо благодѣяние. Отъ практически опитъ азъ мога да увѣря, че есперанто за дъцата има същото значение и имъ дава същите ползи, както ученето на латинския езикъ“.

Въ края на 1918 година, слѣдъ цѣлогоденъ опитъ, за резултатите постигнати чрѣзъ есперанто въ неговото училище, той пише отново: „Азъ мога сега да подпиша и да подкрѣпя всичко, което казахъ въ 1917 год. за есперанто като лесно средство за международни общения; неговата полезность за дъцата е абсолютно неоспорима. Ние доказваме това всѣки денъ чрѣзъ кореспонденция съ дѣца отъ всички страни на свѣта. Есперанто е безъ съмнѣние прагътъ къмъ другите езици и е годенъ прѣди всичко като езикъ за основните училища, защото дъцата го четатъ и го говорятъ вече слѣдъ едногодишно учене по два урока отъ 45 минути седмично.“

Господинъ W. Scott, учителъ въ друго училище въ Шотландия, пише между другото: „Ученето на Есперанто става игра, въ която всѣко дѣте взима участие съ радость. Конструкцията на езика дава въ резултатъ, че дъцата иматъ по малко да учатъ на изустъ, отъ колкото самички да комбиниратъ и създаватъ.“ — Госпожица E. Hogg, учителка, пише: „Слѣдъ двумѣсечно учене нашите дѣца започнаха да кореспондиратъ съ дѣца отъ Южна-Америка, Франция, Холандия, Дания, Русия, Италия, Испания, Сибиръ, Персия и Китай. Чрѣзъ тази кореспонденция тѣ научиха много за мислите, чувствата, нравите и други интересни неща отъ различните страни. Есперанто имъ даде нови перспективи и резултата отъ изучването на есперанто бѣше нова заинтересованостъ за други теми и отдѣли на обучението.“

Липсва място да цитираме всичко, което имаме на разположение вънъ отъ тѣзи независими и обективни свидѣтели и ние наблюдаме на туй, че тѣзи мнѣния идатъ отъ

лица, които отначало не бъха есперантисти, макаръ че послѣ станаха такива. Есперантската идея ги завладѣ, когато стойността на есперанто за възпитанието стана за тѣхъ очевидна чрѣзъ практика и опитъ. Отначало ги интересуваше само евентуалниятъ придобивъ, който дѣцата ще получатъ отъ ученето на есперанто. Тѣ бъха хора прогресивни, които не затваряха ушите си прѣдъ убѣдителните твърдѣния на есперантистите и рѣшиха сами да се убѣдятъ чрѣзъ практически експериментъ; и когато тѣ намѣриха, че резултата надминава тѣхните надежди, тогава го тоже атестираха като изпитанъ и неоспоримъ фактъ.

Изъ в. La Esperantisto, бр. 15/16.

Прѣвела Ел. Точева.

Бължки.

Отъ частни съобщения узиваме, че въ нѣкои градове директоритѣ на гимназиите прѣчели на ученици да се записватъ членове на мѣстните есперантски групи, които сѫ секции отъ Българското есперантско д-во.

Групи, съ които се случи подобно нѣщо, трѣбва да дѣйствуваатъ тѣй: съ устава на Б. Е. Д-во въ ржка ще се явятъ при директора на училището и ще му обяснятъ, че дружеството и секциите, които влизатъ въ него, сѫ чисто културни организации (чл. 2); колкото има смисълъ да се забранява на учениците да влизатъ като членове на едно градско читалище, толкова би имало смисълъ и да имъ се прѣпятствува да влѣзатъ въ Б. Е. Д-во; уставътъ на д-вото е утвърденъ отъ Министерството на Нар. просвѣта съ заповѣдь № 5150 отъ 11 XII 1914 год; чл. 20 прѣдвижи облекчение въ членския вносъ на ученици. Слѣдователно прѣвидено е влизането на ученици въ Б. Е. Д-во и това е утвърдено отъ М-вото на просвѣтата.

Въ краенъ случай нека секциите, чиито искания въ това отношение не бѫдатъ удовлетворени, се отнесатъ чрѣзъ Централния пропагандически комитетъ до самото компетентно Министерство.

F.

Tra la mondo.

Слѣдните търговски камари вече употребяватъ есперанто:

Аржентина: Buenos-Aires. — **Австралия:** Melbourne. — **Бразилия:** Rio de Janeiro. — **Англия:** London. — **Франция:** Paris, Abbeville, Arras, La Rochelle, Laval, Le Puy, Orléans, Rennes.

— Германия: Berlin, Dresden, Kassel, Karlsruhe, Leipzig, Liegnitz, Plauen, Schweidnitz. — Испания: Barcelona, Huesca, Sabadell, Saragoza. — Италия: Chambre de Commerce française de Turin. — Полша: Bromberg, Krakow. — Португалия: Lisboa. — Съед. Шати: New-York. Чехословашко: — Reichenberg. — Швейцария: Locarno. — Япония: Jokohama, Tokio

Свѣтската конференция на Червения кръстъ въ Женева е рѣшила (7 априлъ 1921) да покани всички дружества на Черв. кръстъ да се заематъ съ разпространяването на есперанто.

Германия. Въ Вормсъ на 12 мартъ се е произвель изпитъ на 20 ученици, изучавали есперанто. Присѫтствуvalи сж Министъръ Нар. просв. и прѣдставители на Търг. камара и разни училища.

Въ Хамбургъ, слѣдъ Великденскитѣ празници, есперанто ще се прѣподава задължително въ три (третитѣ) класа на прогимназ. училища при Kaethnerkampf.

Данцигъ. Данц. Есп. Асоциация е прѣдприела жива пропаганда съ редовно издаване циркуляри. Ежедневницитѣ охотно печататъ свѣдѣния за успѣхите на есперанто.

Финландия. Финландския парламентъ е гласувалъ 25,000 ф марки за подпомагане Финл. Есп. Организация като културна организация.

Изучаването на есперанто е въведено въ евангелскитѣ училища въ Mäkipää (Karkkü) и Radansuu (Jitti).

Франция. Henri Barbusse е отправилъ апелъ до интернационалистите въ всички страни, да се заематъ съ бързото изучаване и пропагандиране на есперанто. *)

Италия Въ Падуа, благодарение съдѣйствието на бюрото на уреждания панаиръ, въ Търговската камара е било уредено голѣмо събрание, слѣдъ което сж започнати 6 курса съ общо 270 курсисти.

Министерството на Мореплаването е въвело факултативното изучаване на есперанто въ R. Instituti Nautici.

Русия. Въ края на януари н. г. комисарството Нар. просвѣта е издало 30.000 учебника (прѣводъ на учебн. Cart & Pagnier.)

*) Организациитѣ на инвалидитѣ и бивш. плѣнници (въ София, ведно съ поканата за присъединяване къмъ организациата на „eksbatalantoj“ (центр. Франция) — която е възприела есперанто — сж получили приложенъ горния апелъ на Barbusse (на есперанто) — и другъ циркуляръ, въ които се настоява за немедленото възприемане и широко пропагандиране на есперанто.

Чехословашко. Лигата на нѣмцитѣ есперантисти урежда за слѣдъ XIII Univ. Есп. конгресъ екскурзия изъ Чехословашко, прѣзъ врѣме на която ще се посѣтятъ градоветѣ: Plzen, Marienbad, Eger, Franzensbad, Karlsbad, Joachimstal, Saaz, Telpitz, Leitmeritz, и др. Разноски за пѫтуването (безъ храната и жилище) около 150 ч. крони.

Япония. Въ Шизуока е била уредена 5 дневна изложба на есперантски книги, списания, кореспонденция и пр., която е била посѣтена отъ 7,000 души.

Есперанто бѣрзо прогресира въ всички краища на страната.

P. R. K.

Esperanto en nia lando.

La legoprojekto pri la popola instruado, en kiu estas antaŭvidita fakultativa instruado de Esperanto en la realaj gimnazioj ne estas ankoraŭ proponita je dua legado al la deputitoj.

Sofia Je la 9. de априло en unu el la salonoj de la Urba Kazino kunvenis multaj sofiaj geesperantistoj, novaj kaj malnovaj, por intima kunesto. La kunveno estis malfermita de la prez del'sofia sekcio de B. E. S., G. Fandikov, post kio s-ro G. Aktargiev (pres. de B. E. S.) salutinte la gesamideanojn, faris la sekvantan paroladon:

„La 4-an de априло 1921 en Sofio sen multe da bruo, kiel fariĝas ĉiuj bonaj kaj belaj verkoj, efektivigis unu el la plej grandaj deziroj de la bulgara esperantistaro. Tiu tago restos memorinda en la historio de la esperantismo en Bulgarijo, ĉar tiam estis donata la unua leciono de Esperanto de oficiale nomita lektoro en la kurso por instruistoj ĉe la ŝtata arta-industria lernejo, antaŭ 70 kursanoj. Al S-ro At. D. Atanasov, vicpres. de la Bulgara Esperantista Societo, estinta gimnazia instruisto, estis rezervata la ĝojo kaj felico komenci la honorigan taskon, kies malfacileco konsistas precipe en la fakteto, ke en la daŭro de 4 monatoj, po du lecionoj semajne, S-ro Atanasov devas ekinteresigi la kursanojn por la lingvo kaj por la esperantista ideo, igi ilin anoj de la esperantismo, instrui al ili la lingvon tiamañiere, ke je la fino de la kurso ili ne nur sciu uzi ĝin por si mem, sed estu kapablaj instruadi ĝin al la lernantoj, kies instruistoj ili estos. Rigardante tiel analizita la taskon de S-ro Atanasov, ni preskaŭ timus malsukceson, se ni ne konus lian spertecon, lian fervoron kaj lian sindonemon al la esperantismo, pri kies propagando li klopodas multajn jarojn, malusatante kaj venkante ĉiujn malhelpaĵojn, kiuj starigis en la vojo al la sukceso.

Ni tial estas plenaj je konfido kaj credo, ke la unua okazo de publike, oficiala instruado de la lingvo internacia Esperanto en Bulgarujo ne nur troviĝas en bonaj kaj indaj manoj, sed ankaŭ, ke ĝi estos gvidata ĝis la fino kontentige kaj honorigante la unuan oficialan lektoron de nia kara lingvo.

Sed ni ne forgesu aldoni, ke la honoro, ke la lingvo esperanto estas preskaŭ subite eltirita el la ombro, kie ĝi troviĝis malgraŭ la senlacaj klopodoj de la bulgaraj esperantistoj, kaj lokata en preskaŭ egala alteco kun la naciaj lingvoj instruataj en la bulgaraj lernejoj, apartenas al la eminenta ministro de la popola instruado S-ro St. Omarĉevski. Al lia antaŭido, ke la ideo pri alpreno de unu lingvo internacia senhalte disvastiĝas inter la homaro kaj ke ĝi estas plej bone reprezentata per Esperanto, kies enkonduko faciligos la interkompreneon de la nacioj, al lia klereco, al lia laudinda entreprenemo estas rezervata kolekti la laŭrojn pri la oficiala instruado de nia lingvo. Lian nomon la historio de la esperantismo en Bulgarujo kunligos kun la glorinda komenco de la oficiala disvastigo de la lingvo, kaj ni — esperantistoj vivantaj samepoke kun li, esprimas al li nian plej profundan kaj plej koran dankon, ke li komprenis nian celon kaj konfideme helpis nin vidi, ke alproksimiĝas la plena sukceso de nia kara lingvo internacia en la mondo.

Nun, kiam la oficiala enkonduko de Esperanto en lernejoj estas fakteto en Breslau, en Chemnitz, en Milano, en Chaux — de — Fonds, en Genevo kaj en la komercaj lernejoj de Parizo, venas la vico de Bulgarujo, kiu post ne longa tempo, ni fidas, havos la gojon registri la oficialan, eble devigan, instruadon de nia helpa lingvo en la progimnazioj kaj teknikaj lernejoj, ĉar la ministro de la popola instruado, la eminenta S-ro St. Omarĉevski proponis, kaj la parlamenta komisio por lia ministerio akceptis, ke en la legoprojekto por ŝangoj en la lego de la instruado, kiu nun staras antaŭ la dua legado, ke Esperanto estu enskribata kiel lernobjekto de la diritaj institucioj.

Do, nia afero kreskas malrapide sed certe' dank, al la ministro S-ro Omarĉevski!"

Post S-ro Aktariev parolis en esperanto kaj en bulgara lingvo Sroj At. D. Atanasov, Georgi T. Pejev (jurnalisto kaj estinta deputito), Pan. Kolev, deklamis kaj diris amuzajojn S-ro Simeonov, St. Orozov (blinda samideano) kaj la malgranda sed fervora Ganĉev. La vespero pasis tre bele kaj oni decidis arangi tiajn intimajn kunvenojn, ĉiumonate.

Breznik. Kurso por geinstruistoj kaj lernantoj; gvidanto Marin Hristov.

Karlovo. La gelernanta societo „Ni Venkos!“ bone pro-

gresas. Preskaŭ ĉiusemajne ĝi arangas paroladojn pri esperantismo. En unu periodo de tri monatoj estas fariĝintaj 12 paroladoj. Estas parolintaj Cv. Cvetkov, Z. Bočev, K. Stoev kaj G. Sabev. Lasttempe parolis la gimnazia instruisto filologo s-ro Misirkov pri „Esperanto kaj filologio“ kaj s-ro Krestanov pri Zamenhof, lia vivo kaj morto, okaze la datrevenon de lia morto 14^{an} de Aprilo. Ĉi-tiun daton la societo brile festis post la paroladoj de s-ro Krestanov kaj Cv. Cvetkov. Nun la societo havas 144 gemembrojn.

Redakcia kesto

La oka kongreso, de la bulgaraj esperantistoj okazos en Sofia je la 14 kaj 15 de aŭgusto, j. k.

Ni dankes ricevis monhelpojn por la gazeto: de la esperantistoj en Pleven 60 lv. kaj de gesinjoroj Dim. Kančev el Shumen 20 lv.

Nia bonega samideano Jerodiakono Danail sciigas nin, ke li ŝe bapto en vilaĝo Carklevci (Sofia distrikto) donis al la baptito nomon „Zamenho“.

Печата се вече учебникъ по есперанто, нагласенъ за самоуци и курсове, отъ Ат. Д. Атанасовъ и Пан. Колевъ. Учебникътъ съдържа двадесетъ урока, отдѣлъ синтактични бѣлѣжки и есперантска читанка. По известни съображения рѣчникътъ за сега нѣма да се печата; обаче нуждата отъ такъвъ прѣкрасно се задоволява отъ добрия двоенъ рѣчникъ на г. Ив. Х. Кръсташовъ; цѣната на учебника ще бѫде около 12 лв.

Излѣзе като № 2 отъ „Bulgara Bukedo“ разказътъ на Елинъ Пелинъ „Fratoj“ въ прѣводъ отъ Г. Фандъковъ; изданието има и една илюстрация. Доставя се отъ книж. „Есперанто“ (София). Тази книжка, както и първиятъ номеръ отъ казаната библиотека, сѫ най-добъръ подаръкъ, който български есперантистъ може да направи на чуждестранните си кореспонденти.

Adreso de la redakcio: Centra librejo „Esperanto“, — Sofia.
